

Wołyń

Dla jednych kraina szczęśliwości – dla innych wspomnienie cierpienia. „Wołyń” to też nazwa grupy poetyckiej powołanej do życia w okresie międzywojennym.

W marcu 2023 pisaliśmy w mediach społecznościowych:

Serdecznie zapraszamy na wernisaż wystawy: „Portret z wierszy i pamięci. Grupa Poetycka »Wołyń«”. Wystawa poświęcona jest i stanowi prezentację polskich poetów Grupy Poetyckiej „Wołyń”, żyjących i tworzących na dawnych polskich ziemiach w okresie międzywojennym XX wieku. Obecnie są to tereny obwodów rówieńskiego, wołyńskiego i tarnopolskiego. Autorem projektu jest Lech Wojciech Szajdak, syn Stefana Szajdaka, współzałożyciela Grupy Poetyckiej „Wołyń”. Grupa powstała z inicjatywy Czesława Janczarskiego. Współzałożycielami byli wybitni poeci: Waław Iwaniuk, Stefan Szajdak oraz Zygmunt Jan Rumel. W późniejszym okresie do grupy dołączyli: Zuzanna Ginczanka, Józef Łobodowski, Władysław Milczarek, Jan Śpiewak, Stefan Bardczak, Bazyli Podmajstrowicz oraz Zofia Wierzbicka.

Materiał wystawienniczy składał się z 17 plansz w wersji polsko-ukraińskiej, które przedstawiały członków Grupy Poetyckiej „Wołyń”, przybliżając ich najważniejsze dokonania i zawierając fragmenty ich wierszy. Ekspozytory te pełniły funkcję narratora opowieści o poetach Grupy i ich spuściźnie poetyckiej. Ponadto w gablotach zaprezentowano tomiki poezji członków Grupy. Wizualna warstwa ekspozycji uzupełniona została o obrazy malarskie z Wołynia. Kuratorem wystawy oraz właścicielem wszystkich obiektów jest profesor Lech Wojciech Szajdak. Autorowi wystawy udało się zebrać unikatowe tomiki poezji (niekiedy wydania kolekcjonerskie) członków Grupy opublikowane w Polsce, Francji, Kanadzie oraz Wielkiej Brytanii – zarówno w okresie międzywojennym, jak i po II wojnie światowej.

Natomiast oryginalne obrazy malarskie z Wołynia przybliżały tamten miniony świat. Ważnym przesłaniem wystawy było i jest tworzenie porozumienia między obu narodami – polskim i ukraińskim – oraz prezentowanie wartości o charakterze wielowymiarowym, uformowanym przez wspólne dziedzictwo historyczne.

Muzeum Niepodległości wydało przy okazji wystawy książkę *Grupa poetycka „Wołyń” – geneza, przedstawiciele, wiersze*. Była ona swoistym katalogiem do wystawy, ale też drukiem samoistnym, monograficznym. Lech Wojciech Szajdak pisał w jej wstępie: „Młodzi poeci poszukiwali współpracy z innymi poetami oraz posiadali wyraźnie zdefiniowane cele dotyczące dalszej aktywności i przyszłości literackiej. To z pewnością zadecydowało o ich współudziale w powstaniu nowej grupy poetyckiej [Stefan Szajdak był związany wcześniej z grupą „Autentystów” – TSK]. Marzyli oni o wydaniu jednodniówki, a nawet o poetyckim piśmie regionalnym. Ponadto opublikowali kilka tomików poetyckich. Obyczaje Wołynia, wiejskie krajobrazy oraz obrzędy niejednokrotnie znalazły odbicie w ich twórczości. Niestety, wybuch II wojny światowej przekreślił możliwość kontynuacji działalności Grupy i realizację dalszych jej planów”.

W Muzeum Niepodległości wystawa trwała od 23 marca do 24 maja 2023. Zakończona była debatą „Prawda, pamięć, pojednanie. Dziedzictwo wołyńskie Polaków”, zorganizowaną w ramach Karty Solidarności przy współudziale Kolegium Wigierskiego (fundacja kierowana przez Waldemara Rataja) oraz Wilanowskiej Resursy Kultury Pamięci.

Wystawa ta, w różnych odsłonach prezentowana była w wielu ośrodkach w Polsce i za granicą. Szczególnie wzruszające było spotkanie w Ostrzeszowie (10 marca 2024) mieście Stanisława Czernika, założyciela czasopisma „Okolice Poetów”, twórcy „autentyzmu”, kierunku literackiego – grupy programowej o obliczu ideowym wyrazistym i powszechnie uznawanym oraz docenianym. „Przeżycie istotne” było czynnikiem identyfikacji członków tej grupy, tworzonej, prócz wymienionego Stanisława Czernika, przez Stefana Szajdaka, Jana Bolesława Ożoga, Jerzego Pietrkiewicza, Bolesława Kобрzyńskiego. Ożóg w autentystycznym tomiku *Ziemia marnotrawnych*, w swój specyficzny sposób, zawarł przeżycia i spostrzeżenia wzniosłe, w wierszu *Trawa*, jakby poetycko nawiązując do przesłania Wołyńian, tych historycznych i tych współczesnych:

Z jaką wiarą śpi zdradzony!
Z jaką ufnością dłoń wyciągasz do zabójcy!
I z miłością jaką dźwiga się na wiosnę jeszcze listek z drzewa!
Zaiste jakby stary Bóg zmartwychwstał.
(...) Z ognia i dymu, z pogromu-uboju
jak wiersz mój pogromiony
podnosi się trawa znowu tegorocznej wiosny.

Takie „przyrodnicze”, i pełne chrześcijańskiego miłosierdzia, przesłanie towarzyszy kapitule nagrody im. Józefa Łobodowskiego (1909–1988). Ten poeta i publicysta, tłumacz z ukraińskiego nazywany był „niezrównanym piewcą Ukrainy, oddanym współpracy polsko-ukraińskiej”.

Międzynarodową nagrodę im. Józefa Łobodowskiego otrzymał w 2023 roku Lech Wojciech Szajdak... „Uhonorowanie nagrodą prof. L.W. Szajdaka stanowi wreszcie promocję wielkiego potencjału twórczego Grupy Poetyckiej WOŁYŃ” – napisał sprawozdawca „Kuriera Wileńskiego”.

Monograficzny artykuł L.W. Szajdaka o Bolesławie Kобрzyńskim, poecie z Polesia, zamieściliśmy w poprzednim numerze. W tym zapowiadamy niezwykle interesujący o Ojcu Autora – Stefanie Szajdaku. Uczcimy jednocześnie poetę oraz uczestnika Bitwy pod Monte Cassino.

Czekamy na kolejne teksty profesora Lecha Wojciecha Szajdaka.

Tadeusz Skoczek